

ПАРТИЯНЫҢ, ЧАЗАКТЫҢ БОЛГАШ СОВЕТ УЛУСТУҢ ЧАҢҒЫС ЭВИНИҢ ЧАЙЫННАНЧАК КӨРГҮЗҮҮ

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 45 (4273) 1959 ч. март 3, вторник | өртөз 20 коп

СОВЕТ УЛУСТУҢ ЧАҢҒЫС ЭВИ

РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге март 1-де болуп эрткен сонгулдаар болза хей националдык совет улустун бузулбас чангыс эвиниң, Коммунист партияны, оң ленинчи Төп Комитетин догаандыр казанганын даа артык сырый каттыжышкыны, нарынның күчүгүт көргүзүү, совет демократиянын чайыннанчак тилелгени, тургузучу тайбыч күш-ажылда совет кижилериниң улут чаагай эргедериниң байырламы болуп эрткен.

Бүгү чурттаам-биле бир дөмей, бистиң областтың хоорайларына болгаш суурларына сонгулдаар болза ажылчы чоннарын эң-не илдепкейлиг бедик көдүрүшкүчтериниң байдалына эрткен. Мөңгү-Тайганың малчылары, Тожунуң ачылары, Элегестин шахтерлары, Кызылдың студенттери, областтың кайы-даа булунарларда яны-бүрү профессионалдык кижилер сонгулда үчүстөгүлүк эргегиниң 6 шак четпоздо-ле чыгып келген, бадылашкыны эгелээр шакты манап турганнар. Сонгулдулар боттарының совет хамаатын чаагай хулаагезин күтүдүр, РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтериниң депутаттарына чонун эң эки төлөөлекчилерин сонгулду-биле бадылашкыны хааржаатарына чоруп турганнар.

Сүт-Халдуң Көпшес, Ак-Тал, Чечетиг, Эргениң Бөндөй-Асыс үчүстөгүлүк бүгү сонгулдулар бадылашкынына чангыс шак иштинде, эргегиниң 7 шакка чедир берипкенер. Бай-Тайга районун 8 сонгулда үчүстөгүлүк бадылашкыны эргегиниң 8 шакта доозулган. Хүндүскүгүн 12 шакка чедир Эргин, Сүт-Хал, Бай-Тайга, Өвүр, Тес-Хем районнарга бүгү сонгулдулар бадылашкынына чүс хуу берипкенер.

Бистиң чуртувуска сонгулдаар болза бүгү улустун байырламы болуп. Байырлап бүртүгөн күш-ажылчы белектиң ужуражыры совет кижилерге чангыс болу берген. СЭКП-ниң элечер чок XXI съездинге болгаш РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтериниң сонгулдаарына алдар болдурган бүгү улустун социалисттик чаржы чаагай түнелдерин берген.

Өвүр районун «Кызыл туз» көдө ажыл-агый артелиниң колхозчулары сонгулдаар хүнүгө уткуштур колхоз төвүнде даарыныга мастерскаяны, нитиниң столвалын база аалчылар чурттаар черлерин ажалтканнар. Ол мыйкаш бо чылдың туудуларына херекээр 1600 кубометр мыйкаш кезип белегез болгаш 500 ажык кубометрин тууду шөлүдө өсүртүп дамылаан. Тес-Хемде Шурмактың бүдүргө комбинаты февраль айның программанын нити продукция талазы-биле 115,9 хуу, бараанын продукция талазы-биле 123,9 хуу, кылдыр күөскөтөн. Күш-ажылчы бедик көдүрүлгө оң-он мыйдыг фактыларын көргүзүп болур.

Комунисттериниң болгаш партия кижигүнү эвестериниң блогуниң кандидаттары дөм боттарының бадылашкынына берген сонгулду бургуз болууну төрөөн Комунист партияны, Совет чааза дөм, социалист Төрөөн чуртууну моон сонгааргы чечектелишкени дөм, бадылап турганнар.

Төрүтү 100 баш хой бүртүндөн 1958 чылда 130 хураганнарын мөңдү доктурларын чедип алган Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл» колхозун дуржулап хойжуу Ооржак Лопсанчантың чулааланы болза: «СЭКП-ниң XXI съездин келир чеди чылда чуртка мал ажылчының продуктуларын эл-бекшиңди-биле бүдүрериниң айтырымы, мыйгыны эт болгаш дүк бүдүрериниң херөөн онза чугулап айткан. Бистиң чуртувуска комунист нитилелди түдүп тургузарының улут чаагай программасы—чеди чыл паяннының күтүлдөм дөм бадылашкыны, 1959 чылда хойларның ийи улаа оол-лашкыны организастап турган, 100 баш хой бүртүндөн 170 хураганнарын өсүртүп азырын хулаанды. Ол болза чуртка эт болгаш дүк курлавыларын көвүдөдүрүниң база бир түнелдери болур.

СЭКП-ниң элечер чок XXI съездиниң шийтирлери, 1959—1965 чылдарда ССР-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдүрүниң контроль чургайлары бүгү чурттаам-биле бир дөм бистиң областтың ажылчы чоннарынның политиктиг бедик көдүрүшкүчүн болдурган болгаш оларын күш-ажылчы чаа-чаа тилелгелерге улам хей-аыт кирип турар. Бистиң чуртувуска комунистниң кааба-биле—тууду кириптериниң ол улут чаагай программаны хууза бетинде күтүлдүп болур дөмүнүн дугайында боттарының бүдүрүлгө совет улус СЭКП ТК-га болгаш Совет чазакка быжым-биле даңгыраган турарлар. 1958 чылда турганы-биле дөмнөргө 1959 чылда областа эт бүдүрүлгө 1,6 катан, сүт болгаш дүк бүдүрүлгө 1,3 катан көвүдөдүр болгаш мыйкаш баш санын өсүрүлгө талазы-биле мыйыстыг бола малды 15 хуу, оң иштинде төртүп илестериниң баш санын 17 хуу, хойуну баш санын 20 хуу, хааанын 30 хуу өсүртүр, ол мыйкаш бо чылын тарыга шөлүн 20 хуу калбартырын болгаш тарва култураларының дүжүдүн 17 центерден куулаатпазын бистиң областтың ажылчы чоннары хүлөөнип турар. Көдө ажыл-агыйның бүгү-ле ажылдары бо сорулгаларга чыгырткан турары чугаалар.

РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сонгулдаар болза совет улустун комунист тургузуушкунуң херээ дөм демисеге казанганын даа артык сырый каттыжканын көргүзүп, партия биле чонун чангыс эвиниң күчүгүт демократиязы болган.

Кызылдың ажылчы чоннарының бедик көдүрүлүшкүнү

Коммунизмниң тилелгези дөм

Март 1-де сонгулдаарының хүнүдө, эргегиниң 5 шактан эгелдеш-ле, Кызылдың Октябрьский сонгулда үчүстөгүлүк сонгулдулар көп эгелдеш. Ол дөмгө боттарының Төрөөн чуртуунуң мурнунга хамааты хүлээлгелерин күтүдүр дөм сонгулдуларын көп турганы ол. Бо округка РСФСР-ниң Дээди Советинге Тываның № 655 сонгулда округунуң талазы-биле депутаттың кандидаты эш Александр Васильевич Анкудиновту, ажылчы чоннар депутаттарының област Советинге депутаттың кандидаты хабзаволуңу хабзаволуңу бижырыкчыны эш Татьяна Степановна Лопатинаны болгаш Кызыл хоорай Советиниң депутаттарына кандидаттар кылдыр депинтиргенерин бадылаар дөм сонгулдулар патриотчу сагыш-сеткили хайныккан көп турганнары ол.

Сонгулда үчүстөгүлүк сонгулдуларын мыйдыг илдепкейлиг келешикни болза, Комунист партияны, Совет чазактың болгаш чонунуң бузулбас сырый каттыжышкынының чырыктылганчэс көргүзүп болур.

Үчүстөгүлүк сонгулда комиссияны дөм дөм эш М. Л. Тажы Нору болгаш кириптеринче сонгулдуларын чалавылаан, мыйка деп чуугаалар.

— Бүгү улустун байырламы—бистиң республикамыстың Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сонгулдаар хүнүгө келген-биле хабзаволуңу силерге байыр чедирип тур мен.

Бөгүгү сонгулдаар совет кижилерин бузулбас мораль-политиктиг чангыс эвиниң көргүзүп болуп, комунисттериниң болгаш партия кижигүнү эвестериниң блогуниң догу тилелгелерге чедирип келир дөм чигиниң чок. Мыйкаш бадылап кириптериниң чалап тур мен, эргин сонгулдулар.

Мария Хүргүлгектиң амыдыралында ол хүн эң-не көдүрүлүгү болган. Чурттуң эрге-чагырга органнынын сонгулдаарына оон бир-ле дугаарында кирип турары ол. Сонгулдаарының бүдүрүлгө ол 18 харлаан. Ол ам Кызылдың башкы училищениң үшкү курсуна өөренип турар. Эң-не анык сонгулдуга мыйкаштың болгаш көдүрүлүгү сөткүлүн илгерилеэн сонгулдулар дөмдүгү адыш час-кап турган; Мария Хүргүлгектиң чуугааланы болза:

— Эргин сонгулдулар, өөрөөн сеткилим илердеп чуугаалар сөстөр тыпас-тыр мен. Назы чедип, сонгулдаарга бир-ле дугаарында кирип турарым бо. Аас-кежиктиг амыдыралды тышып берген партияга болгаш чаамага өөрүп четирдим. Чырыктыгы келер үени—комунистниң бистиң чуртувуска тургузганы дөм, партияның XXI съездиниң шийтирлери амыдыралда чедипкенерин боттамын дөм бадылап тур мен.

Арын-шырайын өөрүшкү болган анык-даа, назылап кыраан-даа, кирип ортуу Чаа-да чедип чоруп кижилер-даа—сонгулду бүдүрүлгө бөлөтөннөргө алгылал, сонгулда хааржааче бир эң-сеткилдиг шуужу эгелдеш.

Байырлаалды көнүп кирген үчүсчө сонгулдулар сонгулда үчүстөгүлүк үчүсчө сактып көп турган. Сонгулдуларга бүгү-ле таарымчалыг бадылаары сонгулда үчүстөгүлүк тургускан болган. Хүндүскүгүн 12 шак үзүлбө-ле үчүстөгүлүк сонгулдуларын хей нуруу бистиң Төрөөн чуртувусун эң эки оолдары болгаш кыстары дөм боттарының бадылашкынына берипкенер.

Бадылашкынына совет чонун соруу кирипкенерин улут көдүрүлүшкүнү массалык үлөгөр-чизжэ болган.

Чаагай амыдырал дөм

Кызыл хоорайның чурттагычтарына март бириниң эргени эске эрткен хүнүгө болаарга онзагай көлүгү, чонунуң булуз байырламы-биле эгелдеш. Ол-бо үчүстөгүлүк сонгулда комиссиялары болгаш сонгулдулар эргегиниң 5 шак ажым турда тус-тус үчүстөгүлүк киймындары шуужу-ла турган...

№ 6 сонгулда үчүстөгүлүк хамаарышкан сонгулдулар көдө ажыл-агый техникумуның бажыныга эргегиниң 6 шак чедип турда сымарлаштыр-ла чыгып келгенер. Үчүстөгүлүк сонгулда комиссияны дөм Шилиев сонгулдуларын бадылашкыны чалавылаан, бөгүгү сонгулдаар СЭКП-ниң XXI съездинде бадылаан кайгамчыктың чеди чылдың баштайгы чылыны күтүлдөм дөм, совет кижилериниң шуугу ажылдап турарының үзүлбө болуп эртин турарын чуугаалар. Дараалында ол сонгулда бөлөтөннөргө ап, бадылашкыны эгелдешчө сонгулдуларын чалаан.

Бөгүгү маака баштайгы бадылааннарын нурулауы-ла анык-кунуң активый залына № 7 школының, УВД коллективтеринде бот-тыныгы уран-чула бөлүмнөргө база Абакан хоорайның Култура бажынының артистериниң концерт солун концерттерини сонгулдулар дыка сонугурап көргөнер.

Улустун сырый каттыжышкыны

1959 чылдың март 1-де эргегиниң 6 шак безин четпоздо Кызыл хоорайның Сонгу-Чөөн таламы № 3 сонгулда үчүстөгүлүк төвүгө дыка хей сонгулдулар чедип келген турган. Олар боттарының хамааты хүлээлгелерин күтүдүр, комунисттер болгаш партия кижигүнү эвестериниң бузулбас улустуң блогуниң кандидаттары—чонун эң дөм оолдары болгаш кыстары дөм боттарының бадылашкынына берген-биле чедип келгенер.

Эргегиниң 6 шак. Сонгулда үчүстөгүлүк даргазы эш А. Зыдырев бадылашкынына эгелдешчө сонгулдуларын чалаан. Улут назылы сонгулдуларын бирээни Демьян Наумович Нефедов преи үчүстөгүлүк сонгулда комиссияныга чедип келген. Оол-хары 77 челе-даа берген болза, преиниң хүтүмүрөөн шырайы, омак-хөлүгүн, капшагайын анык сонгулдулар мага-дап турган.

— Бөгүгү ажылчы чоннарын улут байырламы. Шаала хааныг Россияның үзүлбө-ле чурттуң бүгү байлаа-даа, политиктиг эрге-чагырга-даа каш борбас капиталисттериниң, помещиктериниң хоулуга турган, а хей миллион ажылчы чоннарын политиктиг болгаш экономикалык эрген чок чоран чүе болгай. Бо хире хостуг, аас-кежиктиг болгаш өөрүшкүлүг бистиң совет

үзүлбө-ле канчап анаа олурар боор, мыйкаш Кызыл горпозунда таң-нымдап ажылдап турар кижилер. Чонун төрөөн эрге-чагырганын органнына эң дөм оолдар, кыстар-дөм, алдарыг Комунист партияныстың иштиги болгаш даш-тыкы политиканы дөм бөгүн бөлүлүп тур мен—деп, Демьян Наумович болууну доңчу чуугаалын дооскан, үчүстөгүлүк бир дугаарына бадылаан.

Улут, биче назылы сонгулдулар организастымың үчүстөгүлүк сонгулда комиссияныга сөксөз чокка шуужу көп-ле турган. Эргегиниң 11 шак турда бүгү сонгулдуларын 70 ажык хууу, а хүндүскүгүн 2 шак безин четпоздо барык бүгү сонгулдулар боттарының бадылашкынына берипкен. Ол дөмгө, Комунист партияны болгаш Совет чазакты догаандыр ажылчы чоннарын улам сырый каттыжышкынының чонун бедик көдүрүшкүчүн база илдепкейлиг чортууну додартып херекчи болуп турар.

Сонгулдаар хүнүдө ол үчүстөгүлүк келген ажылчы чоннар областтың национал ший театрының артистериниң, № 1 школында болгаш областтың коммунист иштиги херектер эргегиниң коллективтериниң бот-тыныгы уран-чула бөлүмнөргө концерттерин көргөнер.

Чонун өөрүшкүзү

Бооперативниң № 9 сонгулда үчүстөгүлүк—Кызыл горпозунуң клубунга сонгулдулар беш шак үзүлбө-ле хей-биле чыгып келген, холдарына чаалага билеттери болгаш өске-даа документтер туткулаан сонгулдулар үчүстөгүлүк сонгулда комиссиянының кижигүнөргө иш тоолорун кырында улуттыр бижигилеп каан алфавит азымы-биле чыскаган үжүктөргө улап оварышчалыг көргүлөп турганнар.

Эргегиниң алды шак. Бадылашкыны бөдөрчө эгелдеш кирер-дир деп үчүстөгүлүк сонгулда комиссияны дөм дөм эш А. Зыдырев сонгулдулар чарылаан. Бир дугаарында 63 харымг сонгулду Екатерина Козловна Мешкина бөлөтөннөргө алган, урнаже оварышчалыг апарып суукаан.—Медицина шуугуна 35 чыл дүргүзүндө амыдылаан мен. Ам күрүлгөн пенисизин ап турар мен. Мен иш-каш назылап кыраан кижилерин чаагай амыдыралды дөм партияны болгаш чазактың адыш салымшынына чүрөөнүң халымында өөрүп четиргенини илгериледем—деп, ол чуугаалар.

Кырган сонгулду Екатерина Николаевна биле кады 18 харымг анык-кунуң Кызылдың колбаса фабрикасының ажылчыны Лев Николаевич

Иконников, медучилищениң бирги курсуунуң студентини Алевтина Тимофеевна Тольш олар бадылашкынына бергенер. Совет эрге-чагырганын депутаттарын эң-не баштай бадылаар аас-кежиктиг болду деп, аныктар өөрүшкүлүг чуугаалар турганнар.

Сонгулдулар үчүстөгүлүк мөң-мөңү-биле көп, боттарының бадылашкынына берип эң-сеткилдиг берип эгелдешер. Хоорайның чурттагычтарында алдыда чер-черден бадылаар эргениң шымылаалары-биле келген сонгулдулар база бар турган.—Кызылдың амыдыралында урумг амыдырал дөм шындыгы келген кижилер. Бадылашкынымын бо үчүстөгүлүк бээр аас-кежиктиг болдум. Сонгулдаар хүнүгө белек кылдыр бистер, колхозчулар, 3000 кубометр тууду мыйкаш чер атында белегез алган бис, тууду үчүстөгүлүк дүжүртүгөн мый хей деп, Эргин районун «Кызыл сымдыс» көдө ажыл-агый артелиниң кижигүнү сонгулду Алексей Мажаа колхозчуларын өмүнөөндөн бедик көдүрүшкүнү-биле чуугаалар турган. Үчүстөгүлүк сонгулдуларын бадылашкынына дүргөн болуп эрген. Бүгү сонгулдулар кезжөкниң аяктар—Кызылдың колбаса фабрикасының ажылчыны Лев Николаевич

Хүндүскүгүн бир шакта доозулган

Улут-Хемниң оң таламында сонгулда үчүстөгүлүк март 1-ниң эргегинде 5 шакта сонгулдулар додуп келген.

Таштыг-ла 6 шакта үчүстөгүлүк сонгулда комиссияны дөм дөм эш А. Н. Лукьянов сөс ап чүре чуугаалаш, сонгулдуларын бадылашкыны бөдөрчө чалаан. РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сонгулдаарга бо чылым бир-ле дугаар кирип турар анык сонгулдулар медицина училищениң студентини Алевтина Лопсан биле Кызылдың № 1 АТЕ-

ның ажылчыны Иван Бучков олар бөлөтөннөргө баштай ап бадылааннар. Хей-хей сонгулдулар депутаттарын адрестерин чыгып сөстөрүн чуугаалар турганнар. Улут назылы сонгулду Пелагея Яковлевна Межова—бистиң улут Төрөөн чуртувусун улам мый чечектелишкени дөм, партия дөм, бистиң эң дөм оолдар, кыстарынысты бадылап тур мен—дөм. Ол сонгулда үчүстөгүлүк сонгулдуларын даң-зында кирген бүгү сонгулдулар хүндүскүгүн бир шакта бадылап дооскан.

Бадылашкының бир дугаарында бергенер

Танды районун Кочетов суурунда № 11 сонгулда үчүстөгүлүк суурун чурттагычтары чаала-даа, мыйкаш алытар-даа бөлүк-бөлүк-биле оон-моон көп турганнар. Март бирини эргени кыркым, сонгу сүргөй. Мыйк болза-даа сонгу-даа тоор эес омак, тармоннын үзүлбө-ле белек аныктар мыйкаш, таңчылап чоруп турганнар. Сонгулда үчүстөгүлүк тургу турары клубта сонгулдулар эндерл берген.

Алды шак. Үчүстөгүлүк сонгулда комиссияны дөм эш Белев сонгулдуларын амыр-менинниң алытар-даа, бөлөтөннөргө ап бадылаарычө сонгулдулар чалады.

Силит кылдыр кетиптиң алган, хүрөп-хүрөп арынардыг, күдөрдүр мага-боттуг колхозчулар столга чед берген, комиссияны кижигүнөргө бөлөтөннөргө ап эгелдеш. Чаа кара палытог, чодак-сымак боттуг, элөөн улугу берген кижилерге эрге-мөңгөн чед берген, «1919—1921 чылдарда партизан отрядының партизаны чорум, ол партизан чораш ийи катан бадылаатты. Улут Октябрының ачымы-биле тыва араатар эрге-мөңгөн алган, чаагай амыдыралды тутту. Совет эрге-чагырга бүгү чонун хоулуда. Бистерге, совет кижилерге эрге-мөңгөн берген Комунист партия, комунист нитилелди калбартып тургузарыны чаагай программаны бадылап кылган партияны XXI съездин, РСФСР-ниң Дээди Советиниң депутаттыг кандидаты эш Анкудинов дөм бадылап тур мен—деп. Ол болза, С. К. Кочетовтун партизан отрядының кижигүнөргө чораш Семен Тойбанович Балчинов-дир.

Сонгулдулар бөлөтөннөргө хааржааче сүп турган, комунист партияга, Совет чазакка четиргени илдепкей, партияны XXI съездиниң төөгүгү шийтирлери боттадылар дөм хүлээлгени ап турганнар. Сталин аттыг колхозчу кижигүнү анык сонгулду Оли Кара-оолдун бадылап тура чуугааланы: Комунист партияга четирдим, Совет эрге-чагырганың сонгулдаарга бөгүн бир дугаар кирип тур мен. Колхозчу сүт-бараан фермада мал чени өсүртүп турар мен, малды баш санын өсүртүр, оң продукция улам-на бедилер талазы-биле бүгү күжүмү салып, чеди чыл паянны күтүлдөм бөлүмүңүлүгү бичи-даа болза кирипкенин хүлээдим.

Элегес-Асындын шахтержу суурга сонгулда бедик политиктиг көдүрүшкүнү эрткен. Бүгү сонгулдулар дөм-дөм шак иштинде бадылашкыны бергенер. Элегес-Асындын № 19 сонгулда үчүстөгүлүк улут назылы сонгулдулар А. Ак-оол, Ч. Демиртей, Ким Чан-хо, Ф. Иванова олар баштай бадылааннар.—Тывага хөмүр даш тымыжы эгелээр белек шахтага ажылдап кирген, назын улуткан, 1958 чылда пенсияга кирип. Тывага хөмүр даш тымыжы көвүдөдүр, ажылчы ачымын хүлээлгени өсүртүп, хөмүр даш кылдылар көвүдөдүр РСФСР-ниң Дээди Советинге сонгу турарын Александр Васильевич Анкудиновка күдөр мен—дөм, Демиртей бөлөтөннөргө сонгулда хааржааче сүпкан. 78 харымг Ак-оол Комунист партия, Совет чазак дөм болууну бадылашкыны берген.

Сонгулду бургуз СЭКП-ниң XXI съездиниң төөгүгү шийтирлери амыдыралга боттадыларын илдепкей турарлар.

Чурунта: (солгай талазында) Танды районда Сталин аттыг колхозчу аныктарының сонгулда үчүстөгүлүк омак-хөлүгү чоруп турары. Элегес-Асындын № 19 сонгулда үчүстөгүлүк комиссияны дөм эш П. Андреевтиң сонгулда үчүстөгүлүк бадылап турары. Фотографы С. Феонтистову болгаш А. Дугаржаанын.

Чуртту ногаанчыдар дээш КУР-да бүгү улустун шимчээшкени

ПЕКИН. (СЭТА). Мян олуртур болган хову камгааларынын аргамыштыг куржагаларын тургузар талашы-биле массалыг шимчээшкени амгы үедэ Кылатта калбарган, мында кам-даа миллион кижи киржип турар. Часкы мян олуртугаларын чуртту районнарын хей нуруу-аунда чорудуп турар.

Можууну бүгү демиселерин чоорту ногаанчыдар дээш Гуандун мо-жууда бүгү улустун шимчээшкенинде 2 миллион кижи киржип берген. Февраль 15-ке чедир 4 миллион му (1 му 1/4 гага ден) шөлгө мян олуртуруп дооскан, ол дээрже өрт-

кен чылдын ол-ла үзүнде олуртка-нынан ийи катап хей болуп турар. Бо чылдын чамында Гуандун мо-жуа 40 миллион му черге мян-тарын олурткан турар.

Кыдаттың Хуанхэ хемниц элээн муруу талашында турар 12 мо-жууларынга февралдың ортан үзү-нде 53 миллион ажит му шөлгө мян олуртуруп дооскан. Кылаттың Соңту-Чөн болган Соңту-Барын чүктөрүнүн тараачынына база часкы мян олуртугаларына ийе-лейлг белегекенип турар.

Даглар ийлерин болган кургук ховуларын ногаанчыдар, оруктар

дургаар чурттакчылыг черлерге мянтар олуртуруп бо чылдын Кылат-ка өрткен чамында бодаарга, улам улуг хөмчөөлөргө болган кыска хуусааларга чорутунар.

1958 чылда Кылатка мян олур-тугаларын 400 миллион му шөлгө боттандырган. Оон ангыда, хемпер эриктерин болган оруктар дургаар чурттакчылыг черлерге 33 мил-лиард мянтарын олурткан. Бүгү 1959 чылдын дургузунда Кылатка мян олуртугаларынын хөмчөөлү хосталга соонда өрткен бүгү чыл-дарынын каттыштыр алырга бөзүн оларнындан ийи катап хей бол-ган.

Герман Демократтыг Республика. Берлинде «специальфарей-верк» деп улусчу бугурулге Лейпцигте улустар аразынын ярмарка-зынга өскө бугу чүүлдер-биле кады чүгүн боду дужурер машина-ны кирип турар. Ол машиналарын кышкы үедэ ажылгаарына таарыштыр кылган. Машина 7 тонна чүктү соортур.

Фото Центробинли.

ВДР-ның президентизи Хо Ши Минниң Индонезияда чеде бергени

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Индонезия Республиканың президентизи Сукарнонун чалаанын бугуар Вьетнамын Демократтыг Республика-зынын президентизи Хо Ши Мин февраль 27-де Джакартада чеде берген. ВДР-ның президентизи Индонезиянын президентизи Сукар-но болган албан-дын өскө-даа ки-жилери, а ол кышкы дипломаттыг көрүстүгү келжигүнери аэропорт-тан уткуп алган. Меркеза ордуу-че ажык автомашинага олуруп ал-ган.

Генерал Не Вин Бирманың премьер-министринге база дагын соңгуттурган

ПЕКИН. (СЭТА). Синьхуа агент-линин динчатынанын бугуар алырга, генерал Не Вин Бирма Эвелелиниң премьер-министринге февраль 27-де база дагын соңгут-турган.

Бирманың парламентизинин ийи

таш президентизер чорупкан. Президент Хо Ши Минни индонезия улус өөрүшкүлүг чымы-биле уткуп, Джакартаның чүс-чүс муң чурттакчылары кулукчуларга үнү келген, хүндүлүг аалчыга байыр чедирип турганнар. Джакартаның кулукчулары ийи чурттарынын кү-рүсө туктары-биле, Хо Ши Минниң болган Сукарнонун портреттери-биле, байыр чедирилгенин доо-вары-биле шимеп каастан тур-ган.

«Торгалыг» колхозтун колхозчуу Төлүш Далаажык дээрин хей-ини-тинин чүрүкүн хажыдып, колхоз улукчулукун амы-тынынга кы-жанган, мурунда чылда шимитир-ген турган. Ол херөөн өрттиргени-нин өсөөдүнде база-ла арагалап эгел-ден. Оң буруу херөөн алердир талашы-биле суз ажылдыг дуа-лашкан кижилерге ол база кыж-нын туруп берген. Төлүш Далаажыктын бо херөөн көргөн, уаус су-ду ону 5 чылда хосталганын казып шимткен.

Хулуган херек үлүгдир чорукту Шойлан Борис база бодурган. Ол 20 харым. Эрткен чымын Кызылга өөрөгөн, үшкү кластык чолаачы өрте чедип алган. Районун кул-тура килдизинге чолаачылап кир-ген, арагалап эгелден. Сөөдүнде ал-бан ужурунда Сагын көдө Советке барып чораш, орук тургаар арага-лааш, машиналар бастырып каар чазып, уаус корудуп чораш оон кемип херөөн районун шадга че-ри илереткен, ону туруп, машина-ны култура килдизинге дулааган болган оон чолаачы өргөткөн бил-дени ханырган. Б. Шойлан оон соонда районун өмөкчелгенин та-нымын кирсе-даа арагалаашкы-нын база-ла уламчылап, ажылга харыскалга чок чоруп көргөсөн. Эмелгенин сказындан дыка хей

А. АДЫГЫ, Өвүр районун прокурору.

Редатор Н. С. ШОЙГУ.

МАРГАРИН

Маргарин чүткө ак-саржага азы хаймылган саржага эвес, харын инек азы хой чазыны устерине-даа дегендешеп турар шим эвес бодол турган. Ынчалзада, маргарин азы чөм үлүгүргө-даа, кижилерин хун бугада херекдээр чемнеринге-даа улам-на калбаа-биле херекдештиип келген.

Чемге устерин чугулазы бүтүдөгө билдирер. Олар чемини ка-лорийнын белдир, амданын экижидер, чамдык устер кичте чугу-ла «А», «Д» витамининин үнөр дөстери болур.

Ынчаарга азы-бүр устерини организмге шимгээр бир домей эвес: суук устер эки шимгээр, а инек хой чазыны үзү чикжетип дооучул устерин шимгээр багай болур. Устун организмге шим-гээр оон эринчиден узуу-биле хамаржыр. Чижээ, мага-боттун чымындан-даа чазы чылгыга эрий бээр ак-саржа, смалы, кас үзү, балык үзү — организмге 95 болгон оон-даа хой хуу шимгээр, 37-ден хой гравус чылгыга эрий инек чазыны үзү чикжетип устер — 90 хуу, 50 гравус хире чылгыга эрий хой чазыны үзү — 80-85 хуу шимгээр. Сутте, сметана, ак-саржада борбак-борбак дооучуштар азы дамдыжыштар хевирлиг устер организмге эне-не бүрүн шимгээр турар.

Устер эвеси гравустун чылгыга-ла эрий бээр индик байдалды тургузар арга-биле организмге оларнын шимгээрин хөмчөөлүгү улаттырып болбас чүс бө? Ындам бодалды француз химик Мек-Мурье шимчелер турган. Ол кылмаал ак-саржаг белеткээрин аргазын 1860 чылдарын төнүзүндө чогадып ажылдап турган. Оон соорулазы 1869 чылда шимитирлетиин, инчан Парикатын курт-такчылары Мек-Мурьеин белеткээни ак-саржаны магазинерден садып ал турар апарганыр.

Революция мурундагы Россияга маргарини технология тала-зы-биле багай чекеткээ, арыг-шөвөр эвес үрмек бугурулгелерге белеткен турган. Чазы шынарлыг чиг-эстен белеткээ маргарин эки амданып эвес болган хоолдул болбайн турган.

Совет Эвелелинде эки дериткиген, арыг-шөвөрине негелделерин бүрүн харылап турар улуг-улуг маргарин заводтары тургустуну-лан. Маргарин бугурулгенин технологияны база үнденин-биле өскөргөн. Маргарини мурунда колдунда-ла инек чазыны үзү-биле кылды турган болза ам ону үзү устеринде: тарымал тоорук, хөвөн устеринде кылды турар. Маргарин бугурулгенин кит үзү болган кою үзү база калбаа-биле херексег берген. Маргарин кил-дир бүгү үстерин арылап, оларны тускай чылдын чилдир каа-тар. Ынчанган ону чүгүн үзү херексег белеткээ он амданып-дан билдиме.

Маргаринге суттү болган арылап каан сүт микроорганизмин база хоолур. Усту ажиткан сүтке холааш, сүт-сү хоолула кылдыр тускай аппараттарга болбайралдыттар. Оон соонда азы чигини, дусту болган ак-саржаг чыттыг, тускай амданын чүүлдерин хо-луур. Морковалдан алыр каротин дээр будук чүдү маргаринге агылдыр-сарыг тускай ону кирер.

Маргаринин составынын 25 хуузу анва ак-саржаг болур. Мар-гарини ак-саржага улам-на домей болдулар соорула-биле анва бекотарин, углеводтарын, минералдыг бугурулгелерин, фосфорил-терин болган сүгү хоуп турар. Оон ужурунда маргарини болган ак-саржаны калорийны херек-кырында «бир домей 100 граммда-ла (720-730 калорий) бар болур. Организмге оон шимгээр 95 хуу-чедип турар.

Маргаринин чемге артык шынарлыг болур бугуру болза, оон составында үс экилдеринге дузалыг, «А» витаминин бари-биле тайылбырлаттынар. Маргарин холуксазында кирген ажит сүт «Б» бөлүктүн витаминини база байкашындып турар.

Ынчанган эки шынарлыг маргарин — ол дээрже физиолог та-лазы-биле үнелиг продукт болур.

Тыва областын Санитар-чырымдышкын бажымы.

Чехословакияның көдээ ажыл-агыйының социалисттик сектору быжыгып турар

ПРАГА. (СЭТА). Көдээ ажыл-агыйны кооперастарынын чорудулазы Чехословакияда чедип-кижип боттанып турар. 1958 чыл-дың төнчүзүндө чедир чуртка көдээ ажыл-агыйнын чангыс аай 12 140 кооперативтери саваттынын, оларга бүгү тарып турар черинг барык 2/3 кеезе оонашкып турган.

Көдээ ажыл-агыйнын чангыс аай бугурулге кооперативтеринин бугу-рулгени эки көрүгүлдери, коопе-ративтер келжигүнеринин амды-галынын дегендешин өсүдөз коо-

перативтерге улам-на хей тараа-чынынын хандыкынын турар. Сөөлү ийи недельдин дургузунда чутга Словакияга бөзүн он чаа кооперативтери тургускан, оларга черинин ийи шөлү 9 муң чыгым гектар 1506 өрөгөлөр карген. Амгы үедэ Словакияда көдээ ажыл-агый-нын бугурулге кооперастары бүгү тарып турар черинг 63,1 хуузу ээлеп турар. Словакияда социали-сттик секторга көдээ ажыл-агыйнын ажылдадыг черининг 67,8 хуузу

оонашкып турар. Кооперативтерин саны Чехияда база өсүп турар. Мылгыга кооперастарынын чорудулазы Прага областа дүргөн чо-руп турар. Прага областын көдээ ажыл-агыйнын социалисттик сек-тору ам бөзүн черинг тарым шөлү-нүң 85,9 хуузу ээлеп турар. Көдээ ажыл-агыйга бо чымын-на социалисттик секторун бүрүн тий-лелгенине таарымчалыг бугу-ле байдалар мында тургустунган тур-ган.

Венгр-совет көдээ ажыл-агый хүннери

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Амгы үедэ Венгрияда өртүн турар венгр-совет найырал алынга хамараштыр фев-раль 27-де венгр-совет көдээ ажыл-агый хүннери эгелден. Олар-нын сорулгазы болза совет көдээ ажыл-агыйнын чедипкинерин венгр тараачынарга таныштыра-ры, көдээ ажыл-агый бугурулгенин дургузгалын солгуну болуп турар. Венгр-совет көдээ ажыл-агый хүннери венгр көдөзүн соци-алисттик чазыргалганын болган ийи

чурттарын улустарынын аразын-да найыралдыг харылдааларын улам ийи быжылгаарына база идиг бээр.

ВУР-нун Эртежер академия-нын бажынында венгр көдээ ажыл-агый конференциясы бодунуң ажы-лап эгелден, венгр-совет найырал нитилелди, улустун ала-чурт фронт-туз, чер ажылынын министрест-воу база эртемниң болган хей-ининин өскө-даа чамдык органи-зациялары ону чымдырган.

Чурттуң көдээ ажыл-агыйнын 500 чыгым тускай эртемнигери конференцияда киржип турар. Венгр көдээ ажыл-агыйга венгр-со-вет экономиктиг болган өртем-тех-никтиг кады ажылдажылга каныг саздаларыг болганын дугайында плеткелди академик Андрам Шомош турган. Тургустунган харылдаа-ларын венгр көдээ ажыл-агыйны хөмчүдөрине онза уре-түндөлдү болганын ол демдегелген.

Мон бодалы-биле алырга шериг политикамы үнденин-биле эде юрүг негеттинин турар деп база бир өскө консерватор Фиррой Мак-дун меделген. «Шериг чарыгдал-дыр өзү үргүчүлгөн турарын» ол таарымча чок факт кылдыр демде-ген.

Шериг айтырымга чазактын по-литикамын чамдык лейбористер ба-за шүтүмчүлөн. Ынчалзада лей-бористерин талашындан шүтүмчү-

Францияда экономиктиг байдалдың баксыраашкыны

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын экономиктиг ажыл-чорудулганын куулаашкынын бүрүн болган кез-лик-чамдыктай ажыл-чоткалыш-кынын өсүдөз-биле бапырла-жып турар. Париж парлагалынын динчатынанын бугуар алырга, амгы үедэ Францияда бүрүн ажыл-чоткар 200 муң чыгым кижи кыл-дыр саваттынын турар. Кейне-чамдыктай ажыл-чоткалыш саны ам барык 2,5 миллион кижи чедип турар деп «Юманите» солун айты-кан.

Индик анымды байдал-биле француз ажылчы чолар элгежи-рин күзөйип турар. Ажылдан мас-салыг үндүгүшкүнерге олар үр-гүчү ажыл соодалышкынына-биле харылап турар. Франциянын чамдык, мылгыныг улетпулуг чам-

дык районнарына ажылдан үд-дүрткен эштерин ажылчылар иденейлиг уураанышкынынын түнелгиде ажылга катап тур-гузар чорукту чедип алган деп парлагалда динчатып турар.

Чуртта экономиктиг байдалы, мылгыныг күштеп турар эконо-миктиг куулаашкынын болган ажыл чоткалышкынын өсүдө-зинин дугайын күн-ажылдыг бүт-күниги конференциянын бюро-лууну хуралына көргөн. Хурал соонда динчатып чарлап, Франция-да экономиктиг куулаашкынын чылгааларынын бирөөн болза, «улау капиталга ажылгы кылдыр чорудуп турар политика болур деп динчатып оонашп демдегелген. — Ол политикадан адырылган шадга, кандыг-даа экономиктиг улуг ө-дүрүшкүн болдунар аргакча».

Американын каттышкан ишдиги. Чолаачыларын ажыл сөксөдүмшкени.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин куудуучу, бажы №3. ТЕЛЕФОНАНЫ: редакторун 3 — 62, редакторун оралкынынын, партияг амдырал килдизин 3 — 88, харыскалыг секретарынын, култура болган амдырал килдизин 4 — 98, иштиги информация, пропаганда, үлгүлү болган транспорту, көдээ ажыл-агый килдизин 3 — 68, чага килдизин база бухгалтериянын 3 — 65.

Чатыг № 687. Бугуру өргөдөлиниг типографиясы.